

Sundhedsministeriet

Enhed: BESS
Sagsbeh.: DEPALOP
Koordineret med:
Sagsnr.: 2104271
Dok. nr.: 1671955
Dato: 31-03-2021

TALEPAPIR

Det talte ord gælder
Onsdag den 21. april 2021 kl. 14:00 – 15:00, Epidemiudvalget

EPI Samråd K-N om test for covid-19 på spildevand

Spørgsmålene er stillet efter ønske fra Anni Matthiesen (V) og Martin Geertsen (V).

Samrådsspørgsmål K:

”Vil ministeren redegøre for, om årsagen til, at spildevandstests til smitteopsporing af covid-19 ikke er taget i brug i Danmark, er, at Statens Serum Institut har haft for travlt til at undersøge metoden – eller fordi det ikke har været relevant i Danmark hidtil, som ministeren tidligere selv har oplyst? Der henvises til artikel i Berlingske 19/2 2021: ”SSI-direktør om afvisning af spildevandstest: Vi har haft for travlt”.”

Samrådsspørgsmål L:

”Vil ministeren redegøre for, om ministeren selv burde have påtaget sig ansvaret for at undersøge smitteopsporingsmetoder til bekæmpelse af covid-19 – som eksempelvis spildevandstests – set i lyset af Statens Serum Instituts udmelding om, at de har haft for travlt til at undersøge metoden? Der henvises til artikel i Berlingske 19/2 2021: ”SSI-direktør om afvisning af spildevandstest: Vi har haft for travlt”.”

Samrådsspørgsmål M:

”Mener ministeren, at alle relevante metoder til smitteopsporing af covid-19 er blevet undersøgt tilstrækkeligt gennem det seneste år, og vi på baggrund deraf har haft den mest optimale og effektive strategi for smitteopsporing i Danmark?”

Samrådsspørgsmål N:

”Vil ministeren redegøre for og vurdere, om smitteopsporing af covid-19 gennem spildevandstests tilbage i efteråret 2020 kunne have bidraget til at forhindre anden bølge af corona-udbruddet, som ramte Danmark i december 2020?”

Jeg vil gerne starte med at fortælle jer, hvad der er sket siden sidste samråd om spildevandsovervågning den 9. februar.

Herefter vil jeg oplyse om, hvorfor spildevandsovervågning ikke tidligere er taget i brug, og om hvad spildevandsovervågning forventeligt kan bidrage til.

Afsluttende vil jeg svare på spørgsmålet, der handler om, hvorvidt vi har haft den mest optimale og effektive strategi for smitteopsporing i Danmark og spildevand i den forbindelse.

Lad mig indlede med at orientere om, hvad der er sket på området siden sidste samråd den 9. februar i Sundhedsudvalget. Som tidligere nævnt har Sundhedsministeriet gentagne gange rådført sig hos Statens Serum Institut, som løbende har taget faglig stilling til metoden.

Senest modtog Sundhedsministeriet den 12. februar et oplæg fra Statens Serum Institut om mulig implementering af metoden i Danmark. Dette er oversendt til Følgegruppen for covid-19 og Sundhedsudvalget. Med udgangspunkt i dette oplæg er arbejdet med at implementere en landsdækkende forberedende undersøgelse med spildevandsovervågning i fuld gang.

Den forberedende undersøgelse vil blive igangsat hurtigst muligt, når reglerne vedrørende spildevandsselskabernes medvirken er på plads.

Det er vurderingen og forventningen, at spildevandsovervågning er en teknik, der har potentiale til at bidrage til den samlede sygdomsovervågning. Det skal selvfølgelig gøres klogt. Derfor skal metoden undersøges i en dansk kontekst, så vi får bedre viden om metodens formåen og begrænsninger.

I første omgang blev spildevandsovervågningen igangsat som en forsøgsordning på Bornholm den 9. marts og 30 dage frem. Målet med projektet er dels at starte spildevandsovervågning i Danmark, og dels at undersøge hvor god metoden er til at opdage selv få tilfælde af covid-19 i en befolkningsgruppe.

De foreløbige resultater af overvågningen er offentliggjort. De viser, at analyse af spildevand kan bruges til at påvise covid-19. Der er således fundet covid-19 i enkelte spildevandsprøver på Bornholm, på trods af det meget lave smittetryk, der lige nu er i befolkningen. Præcis, hvor god sammenhængen er mellem testene af spildevandet og testene af borgerne er dog for tidligt at udtale sig om.

Men projektet har vist, at metoden overordnet set fungerer og har potentiale som redskab for epidemiovervågning fremadrettet.

Ud over projektet på Bornholm er det besluttet at iværksætte en landsdækkende forberedende undersøgelse af metoden. Arbejdet er i fuld gang, herunder med at sikre regelgrundlaget for spildevandsselskabernes medvirken.

Parallelt arbejdes der på at udarbejde en plan for, hvordan metoden kan skaleres og implementeres bredt og indgå som en del af den samlede overvågning af covid-19. Herved er der allerede en plan klar, hvis spildevandsovervågning viser sig som et velfungerende redskab til håndtering af covid-19.

Det er Klima- Energi- og Forsyningsministeriet, der står i spidsen for at lede og koordinere arbejdet med den forberedende undersøgelse, og den er baseret på oplægget fra Statens Serum Institut. Dette oplæg er delt med Sundhedsudvalget og ligger offentligt tilgængeligt på Statens Serum Instituts hjemmeside.

Jeg vil også gerne minde om, at vi fortsat tester intensivt, og testning er en helt central del af indsatsen mod covid-19 i Danmark. Siden sidste samråd har vi endnu engang udbygget kapaciteten, så vi kan foretage flere PCR-tests og antigen-test. Det bringer os i Danmark blandt de lande i verden, der tester mest – set i sammenhæng med hvor stor en befolkning, vi er.

Vi er som sagt klar til at tage alle midler i brug i kampen mod covid-19, også spildevandsovervågning. Men det er vigtigt, at vi gør det klart, hvad metoden kan bruges til, og hvad den ikke kan bruges til.

Det er min klare forventning, at overvågning via spildevand fremadrettet vil kunne fungere som et effektivt redskab til at opdage stigninger i niveauet af covid-19 i samfundet uafhængigt af teststrategi. Det er dog endnu ikke velbeskrevet, hvor god metoden er til at opfange mindre fald og stigninger i forekomsten af covid-19.

Det er vigtigt for mig at gøre klart, at metoden ikke er et mirakelmiddel. Spildevandsovervågning skal ses som et led i overvågningen, men det er væsentligt at være opmærksom på, at spildevandsovervågning ikke kan bruges som egentlig smitteopsporing, da dette kræver test ned på personniveau, og det er i hvert fald ikke min intention, at spildevandsovervågning skal målrettes ned til den enkelte husstand. Det er udelukkende noget, som vi sætter op på større niveau, så man måler smittetrykket i store dele af samfundet.

Spildevandsovervågning kan alene anvendes til at sige noget om det generelle niveau af covid-19 i et givent område. Hvor stort det område skal være, så man netop sikrer privatlivets fred, må eksperter vurdere. Spildevandsovervågning giver mulighed for at indføre for eksempel ekstra overvågning, som mere intensiv testning af personer eller indførelse af ekstra smitteforebyggende foranstaltninger.

Jeg vil gerne slå fast, at det i løbet af efteråret 2020 var Statens Serum Instituts vurdering, at overvågning af covid-19 i spildevand på daværende tidspunkt endnu ikke var relevant, da vi med den meget høje testintensitet af personprøver i Danmark havde et godt overblik over epidemiens udvikling.

Det er endvidere på baggrund af Statens Serum Instituts anbefaling, at der nu bliver indhentet erfaringer med spildevandsovervågning i en dansk kontekst og metoden udvikles og evalueres.

Der er ingen tvivl om, at det har været et ualmindeligt travlt år i Sundhedsministeriet, herunder også i Statens Serum Institut. Men Statens Serum Institut har løbende overvåget markedet for covid-19 diagnostiske løsninger, herunder spildevandstest, med henblik på at vurdere, om nye løsninger kan supplere den eksisterende diagnostik.

Sundhedsministeriet har løbende bedt Statens Serum Institut vurdere spildevandsovervågning og har løbende modtaget faglig rådgivning den 9. september 2020, den 22. oktober 2020, den 27. januar 2021, den 12. februar 2021 og den 17. februar 2021, og ved den sidste vurdering endte det med, at de vurderede, at det var relevant at begynde på længere sigt her.

Derfor er vi nu i fuld gang med at implementere, udvikle og evaluere metoden og logistikken for spildevandsovervågning i Danmark. Det har taget længere tid at udrulle end ventet, men det er vigtigt, at dette enorme projekt iværksættes på en klog og hensigtsmæssig måde.

Set i lyset af Danmarks meget store testkapacitet vurderes denne plan for implementering af spildevandsovervågning ikke at påvirke den effektive overvågning af covid-19 epidemien.

Her må jeg desuden minde om, at mange af de metoder for systematisk test og smitteopsporing, som vi har i dag, løbende er blevet identificeret og udbygget i løbet af det sidste år. Det gælder for eksempel den store kapacitet af PCR-test, der har gjort Danmark til et af de førende lande i verden ift. test. Og det gælder ift. brugen af antigentest og smitteopsporing.

I efteråret 2020 blev der foretaget intensiv test af personer, og vi kunne dermed følge epidemiudviklingen. Det er på den baggrund Statens Serum Instituts vurdering, at spildevandsovervågning af covid-19 i efteråret 2020 ikke ville have bidraget til yderligere information i forhold til den stigende forekomst af covid-19 tilfælde.

Vi tester fortsat intensivt, men det er Statens Serum Instituts forventning, at spildevandsovervågning bliver relevant, efterhånden som niveauet af covid-19 i Danmark falder i takt med vaccineudrulningen, og testaktiviteten ikke er på så højt et niveau som i dag.

Sagt med andre ord. Vi skal over til en ny normal, hvor tilværelsen skal være så normal, som vores tilværelse overhovedet kan blive, hvor vi ikke behøver at blive testet i tide og utide. Så hvordan overvåger vi epidemien i en situation, hvor vi er vaccineret? Der vil overvågning via spildevandet formentlig være et godt redskab. Det er den etape, som vi nu forbereder.

Smitteopsporing, test og isolation er, sammen med vores vaccinationsindsats, tre vigtige elementer i regeringens strategi til at inddæmme og bekæmpe covid-19. Vi har løbende udbygget testkapaciteten og oprustet smitteopsporingen, og strategien tilpasses hele tiden efter både nationale og internationale erfaringer.

Det er ikke sådan, at man generelt ikke har været villig til indføre nye systemer i Danmark det seneste år. Jeg mener, at vi er omkring årsdagen for, at det første hvide testfelt blev sat op. Det udbygger vi fortsat. Ligeledes er antigentest udviklet, indkøbt og undersøgt løbende. Der er taget en række initiativer, som har medvirket til epidemikontrol. Nu er vurderingen fra Statens Serum Institut, at det er klogt at begynde forberedelserne af at tage spildevandstest i brug. Det ser jeg frem til.

Tak for ordet.